

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТНІЧНИХ ТА МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2020/21
Семестр 5
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладачі: Андрій МЕЛЬНІКОВ

Пролонговано: на 2021/22 н.р. Тетяна Червінська 31.08.2021 р.
(підпис, ІВ, дата)
на 2022/23 н.р. Тетяна Червінська 31.08.2021 р.
(підпис, ІВ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник:
Андрій МЕЛЬНІКОВ, д-р соціол. наук, доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

Олег МАЗУРИК
Протокол № 2 від « 31 » 08 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2021 року № 1

Голова науково-методичної комісії Тетяна Червінська

1. Мета дисципліни – сформувати фахове знання про предмет, понятійний апарат, основні теоретичні напрямки та методи соціальних досліджень етнічних та міграційних процесів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати*

- засади історії, загальної теорії та методології соціології, специфіку галузевого соціологічного знання;
- дисциплінарний зміст соціології економіки та соціології культури.

2. *Вміти*

- створювати презентації на семінарах, в масовій аудиторії;
- використовувати джерела емпіричної інформації, розуміти сутність і значення соціальних індикаторів;

3. *Володіти елементарними навичками*

- групової роботи та публічної дискусії.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Рівень соціологічного знання суттєво впливає на розуміння сучасних проблем, пов'язаних з етнічними процесами та міграцією; фаховий підхід до етнічних процесів та міграцій в умовах сучасної суспільної трансформації передбачає знання та застосування існуючих теорій до зазначених соціальних феноменів, що є основною метою навчальної дисципліни; особлива увага приділяється теоретичній інтерпретації етнічних процесів та міграції, емпіричним дослідженням в даних сферах, аналізу сучасних концепцій етнічних процесів та міграції, теоретико-концептуальному поясненню новітніх підходів до розгляду змін, пов'язаних з етнічними процесами і міграцією у сучасному українському суспільстві.

4. Завдання (навчальні цілі):

- теоретична інтерпретація етнічних процесів та міграції, змісту практичних досліджень даних соціальних феноменів у сучасних суспільствах;
- застосування існуючих теорій етнічних процесів та міграції для пояснення змін, що відбуваються у зазначених сферах унаслідок суспільних трансформацій;
- теоретико-концептуальне пояснення сутності та типології етнічних процесів та міграції;
- визначення тенденцій соціокультурних змін, пов'язаних з етнічними процесами та міграцією у сучасному українському суспільстві.

Завдання дисципліни спрямовані на формування наступних компетентностей:

- СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;
- СК16. Здатність аналізувати прояви соціокультурного розмаїття суспільства, причини і наслідки соціальних проблем, соціологічно обґрунтовувати способи їх регулювання.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати зміст основних понять, категорій та новітніх підходів соціології етнічних процесів та міграцій	Лекції, практичні, завдання для самостійної роботи	Групово та індивідуальна робота, контрольна робота, індивідуальне дослідне завдання	10
2.1	Здійснювати теоретичну інтерпретацію етнічних процесів та міграцій на засадах сучасних концепцій трансформації суспільства	Лекції, практичні, завдання для самостійної роботи	Групово та індивідуальна робота, контрольна робота, індивідуальне дослідне завдання	10

2.2	Вміти виявляти, аналізувати та інтерпретувати тенденції соціокультурних змін що відбуваються під впливом етнічних та міграційних процесів	Лекції, практичні, завдання для самостійної роботи	Групово та індивідуальна робота, контрольна робота	20
2.3	Критично оцінювати та інтерпретувати результати порівняльних досліджень тенденцій розвитку етнічних та міграційних процесів в українському суспільстві з відповідними тенденціями в європейських суспільствах	Лекції, практичні, завдання для самостійної роботи	Групово та індивідуальна робота, контрольна робота	20
3.1	Удосконалення навичок комунікації	Лекції, практичні, завдання для самостійної роботи	Групово та індивідуальна робота	10
3.2	Презентація дослідницького проекту	Лекції, практичні, завдання для самостійної роботи	Групово та індивідуальна робота, індивідуальне дослідне завдання	30

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	Програмні результати навчання (назва)					
	1.1	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2
ПРН13. Застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні різних сфер суспільного життя	+	+		+		+
ПРН20. Володіти навичками соціологічного аналізу соціальних проблем та соціологічного обґрунтування рішень їхнього регулювання	+	+	+		+	

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Групово та індивідуальна робота: РН1.1, РН2.1, РН2.2, РН2.3, РН3.1, РН3.2 – максимум 68 балів/мінімум 42 бали.
2. Контрольні роботи: РН1.1, РН2.1, РН2.2, РН2.3 – максимум 12 балів/мінімум 6 балів (2 контрольні роботи по 6 максимальних або мінімальних 3 бали за кожну)
3. Індивідуальне дослідне завдання: РН1.1, РН2.1, РН3.2 – максимум 20 балів, мінімум 12 балів.

- підсумкове оцінювання: залік. Для студентів, які набрали сумарно меншу за критично-розрахунковий мінімум кількість балів – 60 балів, для отримання заліку обов'язковим є виконання додаткового індивідуального завдання.

7.2 Організація оцінювання:

1. Групово та індивідуальна робота оцінюється по факту проведення практичного заняття, бали накопичуються протягом семестру.
2. Контрольна робота № 1 виконується після вивчення тем 1-5.
3. Контрольна робота № 2 виконується після вивчення тем 6-10.
4. Індивідуальне дослідне завдання виконується протягом семестру і презентується на 3 останніх семінарах.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
<i>1. Теоретико-методологічні засади дослідження етнічних процесів</i>				
1.	Етнічні процеси як предмет соціологічного аналізу	2	2	7
2.	Макросоціальний вимір етнічних процесів	2	4	7
3.	Етнонаціональна соціалізація та ідентифікація	2	2	7
4.	Проблематика міжетнічних відносин	2	4	7
5.	Етнонаціональні процеси в українському суспільстві	2	2	7
<i>2. Міграційні процеси у сучасному суспільстві</i>				
6.	Соціологія міграції: загальна характеристика	2	4	7
7.	Сутність та типологія міграційних процесів	2	2	7
8.	Причини міграції і моделі адаптації мігрантів	2	4	7
9.	Трудова та освітня міграція	2	2	7
10.	Проблематика вимушеної міграції	2	4	7
УСЬОГО		20	30	70

Загальний обсяг **120 год.** в тому числі:

Лекції – **20 год.**

Практичні заняття – **30 год.**

Самостійна робота - **70 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Аза, Л. 2007. Етносоціологія: сучасний контекст. *Соціологічна теорія: традиція та сучасність*. К.: ІС НАНУ. С. 203-227.
2. Аза, Л. 2012. Конституювання етнічності у смислово контексті. *Смислова морфологія соціуму*. К.: ІС НАНУ. С. 151-173.
3. Арбенина, В. 2007. *Етносоціологія. Підручник*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
4. Ровенчак, О., Володько, В. 2015. *Міжнародна міграція: теорія та практика*. Львів: ЛНУ ім. І. Франка. С. 15-112.
5. *Структурні виміри сучасного суспільства: Навчальний посібник I* За ред. С. Макеєва. К.: ІС НАНУ, 2006. С. 292-316.

Додаткові:

1. Аза, Л. 2010. Етнічні субкультури: механізми відтворення. *Субкультурна варіативність українського соціуму*. К.: ІС НАНУ. С. 127-145.
2. Аза, Л. 2014. Медійна репрезентація етнічності. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*, 1, 6-14.
3. Аза, Л. 2017. Парадигмальність інтерпретації феномену етнічності. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*, 1, 26-32.
4. Іванкова-Стешок, О. 2012. *Церква у просторі міграцій: етнокультурні ресурси та соціоінтегративний потенціал релігійних спільнот українців*. Львів: Артос. С. 13-30.
5. Шульга, Н. 2002. *Велике переселення: репатрианты, беженцы, трудовые мигранты*. К.: ІС НАНУ. С. 3-20, 561-600.
6. Malešević, S. 2004. *The Sociology of Ethnicity*. London: Sage. Pp. 160-185.
7. Tiryakian, E. 2004. New Comparative Perspectives on Ethnicity and Ethnic Conflicts. *International Journal of Comparative Sociology*, 45, 147–159.

8. Tiryakian, E. 2006. For the Nation... but Which One? *Worlds in Sociology*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press. Pp. 431–442.

9. Tiryakian, E. 2007. When is the Nation no Longer? *Nationalism in a Global*. N.Y.: Routledge. Pp. 55-74.

10. Додаткові ресурси:

1. Соціологічна асоціація України <http://www.sau.kiev.ua/>
2. American Sociological Association <http://www.asanet.org/>
3. European Sociological Association <http://www.europeansociology.org/>
4. International Organization for Migration <https://www.iom.int/>
5. International Sociological Association <http://www.isa-sociology.org/>
6. MAPA. Digital Atlas of Ukraine <https://gis.huri.harvard.edu/>